

孙子兵法

ตัมภีร์

พิชัยสงคราม

ชัยชนะที่เลิศที่สุดคือชัยชนะ
ที่ได้มาโดยไม่ต้องรบ

รวมเล่ม

孫子兵法

ตัสมภัทร์

พิชัยสงคราม

ชัยชนะที่เลิศที่สุดคือชัยชนะ
ที่ได้มาโดยไม่ต้องรบ

孙子兵法

ตำราพิชัยสงคราม

โดย	: เรื่องวิทยาคม
พิมพ์ครั้งแรก	: กุมภาพันธ์ 2569
ISBN (e-Book)	: 978-616-302-562-3
จัดทำโดย	: บริษัท ธรรมนิติ เพรส จำกัด
ที่ปรึกษา	: ดารารัตน์ พิชมงคล
กองบรรณาธิการ	: ปรัชญา กำลังแพทย์, นพพร สันธิศิริ, ศศิพินท์ อุษณัยมาศ, สาวิกา ขุนราม
พิสูจน์อักษร	: จันทรจิรา ชื้อพร้อม, ประมอม เพ็ชรสมบัติ
ออกแบบ	: ทีมศิลปกรรม
จัดรูปเล่ม	: ทีมศิลปกรรม
ประสานงาน	: กิพสุคนธ์ วงษ์เมือง

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

เรื่องวิทยาคม.

กัมภีร์พิชัยสงคราม.--กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ เพรส, 2569.

284 หน้า.

1. พิชัยสงคราม. I. ชื่อเรื่อง.

355.4

ISBN (e-Book) : 978-616-302-562-3

จัดจำหน่ายโดย

บริษัท ธรรมนิติ เพรส จำกัด เลขที่ 178 อาคารธรรมนิติ ชั้น 4

ซอยเพิ่มทรัพย์ (ประชาชื่น 20) ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทรศัพท์ (02) 555-0713 โทรสาร (02) 555-0728

ได้รับอนุญาตจัดพิมพ์จากเจ้าของลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 (ห้ามลอกเลียนแบบ ไม่ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดของหนังสือเล่มนี้ รวมทั้งการจัดเก็บ ถ่ายทอด ไม่ว่ารูปแบบ หรือวิธีใดๆ ด้วยกระบวนการทางอิเล็กทรอนิกส์ การถ่ายภาพ การบันทึก หรือวิธีการอื่นใดโดยไม่ได้รับอนุญาต มิฉะนั้น จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย)

คำนำ

สงครามเป็นปรากฏการณ์ความขัดแย้งของสังคมมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว เพราะว่าเป็นธรรมชาติของสังคมมนุษย์ที่จะมีความขัดแย้งระหว่างกัน เมื่อใดที่ความขัดแย้งนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการเจรจา ก็จะเกิดการแก้ไขด้วยวิธีการใช้กำลัง ตั้งแต่ขนาดเล็กลงไปถึงขนาดใหญ่ในระดับรัฐหรือแคว้น หรือประเทศ และเมื่อถึงระดับนั้นก็เรียกว่า สงคราม

ประธานเหมา เจ๋อตง ให้คำจำกัดความว่า สงคราม คือ การเมืองที่หลังเลื่อย และการเมือง คือ สงครามที่ไม่หลังเลื่อย โดยเป็นที่เข้าใจกันว่าการเมืองนั้นแหละคือปรากฏการณ์ความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ของมนุษย์หรือสังคม

ความขัดแย้งที่ใหญ่โตกว้างขวางมากเท่าใด ก็ทำให้เกิดสงครามขนาดใหญ่มากขึ้นเท่านั้น สงครามขนาดใหญ่เท่าใด ก็ต้องอาศัยคน ทรัพยากร และข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ มากขึ้นเท่านั้น การจัดกระบวนหรือแบบแผนเกี่ยวกับคนในการทำสงคราม การจัดกระบวนเกี่ยวกับทรัพยากรต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการทำสงคราม เช่น เสบียงหรือรถม้า อาวุธ เป็นต้น และยกระดับไปถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเป็นไปของพื้นที่ของบ้านเมืองและสังคมก็จะมีควมจำเป็นมากขึ้น จึงเกิดการจัดระบบในเรื่องเหล่านี้ขึ้นและพัฒนาโดยลำดับ จนกระทั่งผู้เป็นปราชญ์ในเรื่องนี้ได้แต่งเป็นตำราหรือคัมภีร์ให้ได้อีกมากมายมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว

เป็นที่น่าแปลกใจว่า การสร้างตำราพิชัยสงครามนั้น เกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในประเทศจีนและเกิดขึ้นมานับพันปีแล้ว มีผู้แต่งเป็นตำราพิชัยสงครามหลายฉบับ แต่ที่แพร่หลายก็มี 7 ฉบับ ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจว่าทุกฉบับล้วนแต่งขึ้นเป็น 13 บท หรือ 13 บรรพ โดยมีตำราพิชัยสงคราม อีก 2 ฉบับที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ นั่นคือ ตำราพิชัยสงครามของหลี่ ปู้เหว่ย อัครมหาเสนาบดีของแคว้นจิ้น และตำราพิชัยสงครามของโจโจ ซึ่งทั้ง 2 ฉบับนี้ ถูกผู้แต่งทำลายไป แต่ก็ยังมีเรื่องเล่าขานให้ได้ทราบกันจนถึงทุกวันนี้ และยังมีอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งในยุคปัจจุบันถือว่าเป็นตำราพิชัยสงครามและศึกษากันอย่างกว้างขวางแม้แต่ในโลกตะวันตก นั่นคือ สรรนิพนธ์การทหารของเหมา เจ๋อตง โดยเฉพาะบทที่ว่าด้วย ทำให้อำนาจรัฐแดงแจ่มรุ่งเรืองได้ หรือว่าด้วยสงครามยึดเยื่อในสงครามต่อต้านญี่ปุ่น หรือว่าด้วยยุทธศาสตร์สงครามจรยุทธ์เหล่านี้ ในปัจจุบันยอมรับนับถือกันว่ามีความเป็นตำราพิชัยสงครามยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงหลักการของพิชัยสงครามยุคก่อนเป็นอันมาก ดังนั้น ท่านผู้สนใจตำราพิชัยสงครามจึงจำเป็นต้องพิจารณาศึกษาสรรนิพนธ์การทหารของเหมา เจ๋อตง ด้วย มิฉะนั้น ก็ถือว่ายังไม่ถึงตำราพิชัยสงคราม โดยเฉพาะตำราพิชัยสงครามปัจจุบัน

ในคำราพิชัยสงคราม 7 ฉบับ ที่ยอมรับกันทั่วไปนั้น ถือกันว่าคำราพิชัยสงครามของขุนวู มีความชัดเจน มีหลักการที่ชัดเจนครบถ้วนมากที่สุด เพราะนอกจากเรื่องราวต่าง ๆ ที่อยู่ในวนิยาย และความสามารถของมนุษย์ที่จะทำขึ้นได้แล้ว ยังได้พรรณนาถึงเรื่องราวที่พ้นวิสัยจากความสามารถ ของมนุษย์ที่จะทำหรือสร้างขึ้นได้ แต่สามารถกำหนดรู้และนำมาใช้ประโยชน์ในการสงครามได้ นั่นคือ เรื่องของดาวเดือน ดินฟ้าอากาศ เมฆหมอก ลมฝน และการใช้พลังตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นธาตุคิน ธาตุน้ำ ธาตุลม หรือธาตุไฟ หรือแม้กระทั่งความรู้สึกนึกคิด ความเกลียด ความโกรธ ความขัง ความรัก ความศรัทธา ก็ถือว่าเป็นพลังที่สามารถใช้ในการสงครามได้ สิ่งที่เราเรียกว่าพลังนี้ในสามก๊กขงเบ้ง ก็ได้กล่าวถึงไว้ว่า ดาวเดือน ดินฟ้าอากาศ เมฆหมอก ลมฝน ความรัก ความขัง ล้วนเป็นพลังจักรวาล ที่มีพละนาภายิ่งกว่าทหารร้อยหมื่น ซึ่งผู้เข้าถึงพลังจักรวาลและใช้พลังจักรวาลได้ จึงได้ชื่อว่า เข้าถึงมรรควิทยยอกขุนพล

ได้มีผู้แปลคำราพิชัยสงครามของขุนวูมาก่อนแล้ว แต่ยากหรือเกินกำลังที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้ เพราะเป็นศัพท์สำนวนภาษาที่ลึกซึ้ง และมีความซับซ้อนไกลออกไปจากภาษาที่เข้าใจในปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพิชัยสงครามของนักปราชญ์แคโบราณ สามารถเข้าถึงได้และสามารถเข้าใจ ใช้สอยได้เป็นการทั่วไป จึงได้อาศัยเวลาที่พอมีอยู่บ้าง เขียนเป็นคำอธิบายคำราพิชัยสงครามของขุนวู ขึ้นเป็นตอน ๆ ตามแต่ละควง จนครบถ้วนทั้ง 13 บรรพ เป็นอันเสร็จสมบูรณ์ ก็ได้ส่งให้สำนักพิมพ์ ธรรมนิติ พิจารณาว่าสมควรจะพิมพ์เผยแพร่ได้หรือไม่ ทางสำนักพิมพ์ก็เห็นชอบและเห็นเป็นประโยชน์ ที่จะพิมพ์เรื่องนี้ออกเผยแพร่เป็นการทั่วไป จึงได้มอบให้สำนักพิมพ์ธรรมนิติ จัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้น เพื่อประโยชน์ของคนทั้งหลาย เพื่อทำความเข้าใจเรื่องสงครามแลเหตุยังสงครามเพราะคัมภีร์ พิชัยสงครามนั้นก็ได้อสอนด้วยว่า ผู้ใดแลไม่กระจ่างถึงผลร้ายของสงคราม ผู้นั้นก็ไมกระจ่างถึงผลดี ของสงครามด้วย สงครามเป็นบ่อเกิดของความเจริญรุ่งเรืองหรือความดับสูญ พึงใคร่ครวญจงหนัก จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จักเป็นประโยชน์ต่อการทำความรู้และทำความเข้าใจเรื่องสงคราม เพื่อยับยั้ง หรือยุติสงครามของมวลมนุษย และทำให้สังคมมนุษย์ของเราเข้าสู่สันติภาพนิรันดร์ ขอเราทั้งหลาย จึงรับเอาประโยชน์จากคำราพิชัยสงครามนี้ โดยในที่พรรณนามานี้เทอญ

ด้วยจิตคารวะ

เรื่องวิทยาศาสตร์

ผู้เขียน

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำและความรู้เรื่องสงคราม	8
บทที่ 2 สงคราม คือ ความต่อเนื่องของการเมืองและเป็นเรื่องของการเมือง	11
บทที่ 3 สงครามเป็นภารกิจใหญ่หลวงของประเทศชาติ	14
บทที่ 4 หลักการวินิจฉัยสงคราม	17
บทที่ 5 ภูมิประเทศ	24
บทที่ 6 ดินฟ้าอากาศ	29
บทที่ 7 ทุนพล	33
บทที่ 8 ระเบียบวินัย	37
บทที่ 9 การเสกสร้างสถานการณ์	41
บทที่ 10 ว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์	45
บทที่ 11 บรรพ 2 ว่าด้วยการดำเนินสงคราม	69
บทที่ 12 บรรพ 3 ว่าด้วยยุทธโบาย	85
บทที่ 13 บรรพ 4 ว่าด้วยการยุทธ	106
บทที่ 14 บรรพ 5 ยุทธานุภาพ	117
บทที่ 15 บรรพ 6 ความคืบลึกหนาบาง	146
บทที่ 16 บรรพ 7 การสัประยุทธ์ชิงชัย	171
บทที่ 17 บรรพ 8 นานาวิธีการ	183
บทที่ 18 บรรพ 9 การเดินทัพ	190
บทที่ 19 บรรพ 10 ลักษณะพื้นภูมิ	209
บทที่ 20 บรรพ 11 นวภูมิ	227
บทที่ 21 บรรพ 12 พินาศด้วยเพลิง	241
บทที่ 22 บรรพ 13 การใช้จารชน	264

1

บทนำและความรู้ เรื่องสงคราม

เป็นโอกาสอันดีที่จะได้เชิญชวนท่านผู้สนใจมาร่วมกัน
ศึกษาพิชัยสงครามไปด้วยกัน เพื่อจะได้เข้าใจสงคราม
เข้าใจผลดีผลร้ายของสงคราม และทราบอย่างถ่องแท้ว่า
สงครามนั้น ยังมีเรื่องของการทำสงคราม การหยุดยั้ง
สงคราม การทำลายสงคราม และการเอาชนะสงคราม
รวมทั้งปัญหาทางการเมืองที่ต่อเนื่องจากสงคราม

เมื่อเกิดสงคราม 5 วัน ไทย-เขมร ได้เกิดความตื่นตัวครั้งใหญ่ในประเทศไทย เพราะเป็นสงครามครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก หลังจากสงครามชองบกเมื่อ 40 ปีก่อน เป็นสถานการณ์ที่ชาวไทยโกรธแค้นเกลียดชังผู้นำเขมรอย่างลึกซึ้ง ในขณะที่เดียวกันก็แสดงออกถึงความไม่ไว้วางใจผู้นำของไทย และพากันสนับสนุนกองทัพอย่างกว้างขวาง กระทั่งเรียกร้องให้ทหารเข้ายึดอำนาจ และไม่ต้องฟังคำสั่งของรัฐบาล ในขณะเดียวกันก็เกิดสถานการณ์ที่ต้องอพยพประชาชนตามแนวชายแดนเกือบ 3 แสนคน นับว่าเป็นสถานการณ์ที่ทำให้คนไทยตื่นตัวในเรื่องสงครามมากที่สุดในรอบครึ่งศตวรรษมานี้ ดังนั้น ในท่ามกลางความตื่นตัวนี้จะต้องระมัดระวังความตื่นตัวที่โน้มเอียงไปในทางบ้าคลั่งสงคราม หรือกระหายสงคราม หรือความโน้มเอียงที่มีลักษณะคูหมั่นฉินแกล่นข้าศึก กระทั่งมองข้ามผลร้ายของสงครามไปซึ่งจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง

ดังนั้น เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องลึกซึ้งของแก่นแท้ของสงคราม จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้เชิญชวนท่านผู้สนใจมาร่วมกันศึกษา "พิชัยสงคราม" ไปด้วยกัน เพื่อจะได้เข้าใจสงคราม เข้าใจผลดีผลร้ายของสงคราม และทราบอย่างถ่องแท้ว่า สงครามนั้น ยังมีเรื่องของการทำงานสงคราม การหยุดยั้งสงคราม การทำลายสงคราม และการเอาชนะสงคราม รวมทั้งปัญหาทางการเมืองที่ต่อเนื่องจากสงครามด้วย จึงเป็นโอกาสอันดีที่จะได้ประกอบกรณียกิจนี้เพื่อประโยชน์ของพี่น้องร่วมชาติต่อไป และในเรื่องนี้จะถือหลักคัมภีร์พิชัยสงครามของซุนวู เป็นหลักในการศึกษาทำความเข้าใจ โดยจะนำเสนอเป็นตอน ๆ อย่างน้อยวันละ 1 ตอน เพื่อเราทั้งหลายจะได้เรียนรู้ไปด้วยกัน

อันโลกมนุษย์ของเรานี้ มีความขัดแย้งและทำสงครามกันมานานแล้ว มีการค้นคว้ากฎเกณฑ์การทำสงครามกันมานานแล้ว แต่ที่น่าแปลกใจก็คือ ประเทศที่สามารถสร้างคัมภีร์พิชัยสงครามขึ้นได้มีเพียงจีนประเทศเดียว และมีคัมภีร์พิชัยสงครามถึง 7 ฉบับมานับพันปีแล้ว ในจำนวน 7 ฉบับนี้ ยอมรับนับถือว่าคัมภีร์พิชัยสงครามของซุนวูเป็นคัมภีร์หลักที่ใช้ศึกษาอ้างอิงกันทั่วโลก มาในชั้นหลังนี้ก็มีสรรนิพนธ์เหมา เจ๋อตง 5 เล่ม ที่หลายประเทศยอมรับนับถือว่ามีฐานะเป็นคัมภีร์พิชัยสงครามยุคใหม่ด้วย และถ้าโอกาสอำนวยก็จะได้พรรณนาไปถึงในฐานะที่เป็นพัฒนาการของ คัมภีร์พิชัยสงครามยุคใหม่ตามสมควรและจำเป็น

สำหรับอินเดียนั้น ก็มีตำราพิชัยสงครามเหมือนกันแต่มีลักษณะเป็นจิตนิยมมาก เพราะพูดถึงเรื่องพิธีการและลัทธิไสยศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ศักดิ์ไม้มานาม เป็นต้น มีบ้างที่พูดถึงการจัดกระบวนรบแต่มีลักษณะเป็นจิตนิยม คือนึกฝันเอาตามแบบแผนความคิด สงครามในรามายณะ ซึ่งอาจจะไม่สอดคล้องกับสงครามที่เป็นจริง

ขอเชิญท่านทั้งหลายที่มีความสนใจ ร่วมค้นคว้าเรียนรู้ไปด้วยกัน

2

สงคราม คือ ความต่อเนื่องของ การเมืองและ เป็นเรื่องของการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับ
ความชอบธรรมหรือความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม
หรือความเอาเปรียบข่มเหงอย่างลึกซึ้ง ชนิดแยกกันไม่ออก
ดังนั้น สงครามซึ่งเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการเมือง
จึงเป็นสงครามที่ต่อเนื่องจากผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
หรือไม่เป็นธรรมด้วย

สงครามไม่ใช่ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยโคเคเดียว แต่เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งระดับกว้างใหญ่ หรือนัยหนึ่งก็คือเรื่องของการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของผลประโยชน์ ระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับเล็กไปจนถึงระดับประเทศชาติ

เมื่อใดที่ผลประโยชน์ทางการเมือง สมคัลลยเป็นประโยชน์ด้วยกัน ก็จะมีการร่วมมือเป็นพันธมิตรกันมีสถานะที่เป็นมิตรไมตรีกัน แต่ถ้าเมื่อใดที่ผลประโยชน์ไม่ลงตัวหรือขัดแย้งกัน ก็จะเกิดความขัดแย้งที่รุนแรงขึ้นในระดับต่างกัน จนกระทั่งถึงจุดหนึ่งก็จะใช้อาวุธหรือแสนยานุภาพเพื่อตัดสินความขัดแย้งนั้น ดังนั้น สงครามจึงเกี่ยวเนื่องจากการเมืองหรือผลประโยชน์ทางการเมืองและเป็นผลโดยตรง ดังนั้นจึงเกี่ยวเนื่องและเป็นโดยตรงกับเรื่องการเมือง

เหตุนี้ เหมา เจอตง จึงกล่าวว่าการเมืองคือสงครามที่ไม่หลังเลียด และสงครามก็คือการเมืองที่ไม่หลังเลียด

เพราะเหตุที่การเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับความชอบธรรมหรือความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม หรือความเอาเปรียบข่มเหงอย่างลึกซึ้ง ชนิดแยกกันไม่ออก ดังนั้น สงครามซึ่งเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการเมืองจึงเป็นสงครามที่ต่อเนื่องจากผลประโยชน์ที่เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรมด้วย เหตุนี้ จึงมีการจำแนกสงครามว่าสงครามทั้งหลาย มีสงครามที่เป็นธรรมและไม่เป็นธรรม

มีการขยายความด้วยว่า สงครามรุกรานทั้งปวงเป็นสงครามที่ไม่เป็นธรรม สงครามที่ต่อต้านการรุกรานทั้งปวงเป็นสงครามที่เป็นธรรม และมีการสรุปเป็นกฎของสงครามว่า ในที่สุด สงครามที่เป็นธรรมจะชนะสงครามที่ไม่เป็นธรรม

มีการขยายความในมติของประชาสังคมว่า สงครามเพื่อผลประโยชน์ของประชาชาติส่วนใหญ่ หรือที่เรียกว่าสงครามปฏิวัติก็เป็นสงครามที่เป็นธรรม ส่วนสงครามที่ต่อต้านการปฏิวัติหรือทำลายผลประโยชน์ของประชาชาติ คือสงครามที่ไม่เป็นธรรมที่มีอนาคตจะต้องพ่ายแพ้เช่นเดียวกัน

การวินิจฉัยสงครามข้อแรกสุดก็คือ สงครามนั้น เป็นสงครามที่เป็นธรรมหรือไม่เป็นธรรม เป็นสงครามปฏิวัติหรือสงครามปฏิปักษ์ปฏิวัติก็จะวินิจฉัยผลที่สุดของสงครามได้

3

สงคราม เป็นภารกิจใหญ่หลวง ของประเทศชาติ

สงครามนำมาซึ่งการสูญเสียทั้งชีวิตผู้คน ทรัพย์สินต่าง ๆ
ในปริมาณที่สุดจะหยั่งคาด เพราะสงครามสามารถ
ทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนวัฒนธรรม
อารยธรรมทั้งหลาย ให้พินาศวอดไปได้ กระทั่ง
สามารถทำลายเอกราชอธิปไตยและความเจริญรุ่งเรือง
ทั้งหลายให้วอดได้ ดังนั้น สงครามจึงเป็นภารกิจใหญ่
เพราะมีผลต่อความดับสูญของประเทศชาติและประชาชน

ขุนวุกกล่าวว่า "การรณรงค์สงครามเป็นงานใหญ่ของประเทศชาติ เป็นจุดความเป็นความตาย เป็นวิธีทางอันนำไปสู่ความยืนยงคงอยู่ หรือดับสูญหายนะ พึงพินิจพิจารณาแห่งหนักทีเดียว"

สงครามนำมาซึ่งการสูญเสียทั้งชีวิตผู้คน ทรัพย์สินต่าง ๆ ในปริมาณที่สุกจะหยั่งคาด เพราะสงครามสามารถทำลายล้างชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนวัฒนธรรม อารยธรรมทั้งหลายให้พินาศวายวอดไปได้ กระทั่งสามารถทำลายเอกราชอธิปไตยและความเจริญรุ่งเรืองทั้งหลายให้วายวอดได้ ดังนั้น สงครามจึงเป็นการใหญ่เพราะมีผลต่อความคับสูญของประเทศชาติและประชาชน

ในขณะเดียวกัน การรักษาประเทศชาติให้ดำรงคงไว้ ไม่ถูกทำลายย่อยยับไปเพราะสงคราม ก็มีฐานะและเป็นการใหญ่เช่นเดียวกัน ดังนั้น การใหญ่ชนิดนี้จึงต้องให้ความสำคัญและต้องให้ความเข้าใจที่ถ่องแท้ในระดับเดียวกันในความรู้ความเข้าใจเรื่องความพินาศย่อยยับในสงคราม

และยังมีมิติของการหลีกเลี่ยงและป้องกันสงคราม ก็เป็นการใหญ่ของประเทศชาติและประชาชนในระดับเดียวกัน การใช้ความสามารถของผู้นำและประชาชนเพื่อหลีกเลี่ยงสงครามก็ดี หรือป้องกันสงครามก็ดี ก็เป็นการใหญ่ของประเทศชาติที่ต้องให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นอีกมิติหนึ่งของสงครามด้วย

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงสงครามจึงไม่เพียงแต่ต้องการถึงเรื่องการทำสงคราม การเอาชนะสงคราม การหลีกเลี่ยงและการป้องกันสงคราม ในฐานะที่มีความสำคัญและเป็นการใหญ่ของประเทศชาติด้วย

มีความโน้มเอียงบางอย่างเกิดขึ้นในกลุ่มคนบางพวกที่เกิดขึ้นในยามที่บ้านเมืองอยู่ในสภาวะสันติภาพ ที่ขัดขวางหรือคัดค้านการสร้างเสริมแสนยานุภาพของกองทัพ เป็นเรื่องที่ไม่มีความจำเป็น

หรือเป็นเรื่องที่มีแต่ความเสียหาย ถึงขนาดนำเสนออย่างไร้เดียงสาว่า "ให้ตั้งบการซื้อกระสุนปืนใหญ่ เอาไปซื้อนมกล่องแจกเด็กนักเรียน"

ซึ่งเป็นคำกล่าวที่ไร้เดียงสายิ่งกว่าเด็กทารก ถ้าหากนำพาข้อเสนอ
นี้แล้ว ก็ถึงการสิ้นชาติสิ้นแผ่นดินและต้องตกเป็นทาสของชาติอื่นมีพัก
ต้องสงสัยเลย

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงสงครามก็จำต้องกล่าวโดยครอบคลุมถึงมิติ
ของการทำสงคราม มิติของการเอาชนะสงคราม มิติของการหลีกเลี่ยง
และป้องกันสงครามจึงจะเป็นการครบถ้วนกระบวนการ ความ ซึ่งแม้หากจะ
ยาวไปบ้างก็ย่อมต้องนับว่าคุ้มค่าของท่านผู้มีน้ำใจรักชาติ จงตั้งความเพียร
ร่วมกันศึกษาร่วมกันต่อไป

4

หลักการวินิจัย สงคราม

ฝ่ายใดมีธรรม ฝ่ายนั้นก็จะได้เปรียบและมีผลกำลัง
ในสงครามด้วยพลังวิริยภาพของมนุษย์เพิ่มขึ้น
ในทางตรงกันข้ามฝ่ายใดสูญเสียธรรมก็จะขาดพลัง
วิริยภาพและพลังการสนับสนุนจากกำลังพลและมวลชน

เมื่อการวินิจฉัยสงครามเป็นจุดชี้ขาดแพ้ชนะของสงครามที่สามารถ
หยั่งทราบได้ตั้งแต่ต้น ดังนั้น การวินิจฉัยสงครามให้ถูกต้องจึงมีความจำเป็น
อย่างยิ่ง แต่การวินิจฉัยสงครามนั้นย่อมมีกฎเกณฑ์และวิธีการที่แน่นอน
ของมัน ไม่ขึ้นกับความถนัดและความชัดเจนของใคร

ซุนวูได้กล่าวเรื่องการวินิจฉัยสงครามไว้ว่า "เพราะฉะนั้น จึงวินิจฉัย
ด้วยกรณียกิจ 5 ประการ เปรียบเทียบถึงภาวะต่าง ๆ เพื่อทราบความจริง
กล่าวคือ 1. ธรรม 2. ดินฟ้าอากาศ 3. ภูมิประเทศ 4. ขุนพล 5. ระเบียบวินัย"

"ธรรม คือสิ่งที่บันดาลให้ทวยราษฎร์ร่วมจิตสมานฉันท์กับฝ่ายนำ
ร่วมความเป็นความตายโดยมิได้ย่อท้อต่อภัยอันตรายใด ๆ เลย"

"ดินฟ้าอากาศ คือกลางวันกลางคืน ความร้อนความหนาว
และความผันแปรเปลี่ยนแปลงแห่งอากาศ"

"ภูมิประเทศ คือความใกล้ไกล ความทุรกันดารหรือความราบเรียบ
ของพื้นที่ และความกว้างแคบของแนวรบตลอดจนยุทธภูมินั้น อยู่ในลักษณะ
เป็นตายอย่างไร"

"ขุนพล คือบุคคลที่ประกอบไปด้วยสติปัญญาความเที่ยงธรรม
ความเมตตา ความกล้าหาญ และความเข้มงวดเด็ดขาด"

"ระเบียบวินัย คือระบอบการจัดสรรพลรบ วินัยแห่งทหาร
และการใช้จ่ายของกองทัพ"

กรณียกิจ 5 ประการนี้ แม้ทัพนายกองย่อมรู้อยู่ทั่วกัน แต่ทว่า
ผู้รู้จริงจึงชนะ ผู้ไม่รู้จริงย่อมพราศัย

ซุนวูได้สรุปว่า "ด้วยเหตุฉะนั้น จึงต้องเปรียบเทียบภาวะต่าง ๆ
เพื่อทราบความจริง กล่าวคือ มุขบุรุษฝ่ายไหนมีธรรม ขุนพลฝ่ายไหน
มีสมรรถภาพ ดินฟ้าอากาศอำนวยประโยชน์แก่ฝ่ายใด การบังคับบัญชา
ฝ่ายไหนยึดปฏิบัติมั่น มวลพลฝ่ายไหนแข็งกล้า ทแกั้วทหารฝ่ายไหน

ชำนาญศึก การปูนบำเหน็จหรือการลงโทษ ฝ่ายไหนทำได้โดยเที่ยงธรรมจากเหตุเหล่านี้ ข้าก็พอหยั่งถึงซึ่งความมีชัยหรือปราชัยได้แล้ว"

ซุนวูได้ยืนยันความสำคัญของการวินิจฉัยเรื่องนี้ว่า แม่ทัพนายกองคนไหนเห็นด้วยยุทธโบายของข้า เอาไว้ใช้คงชนะ จงรับไว้ใช้ ผู้ใดไม่เห็นชอบด้วย จินใช้ไปคงต้องประสบความพ่ายแพ้แน่นอน ก็ให้เขาออกจากหน้าที่ไปเถิด

การวินิจฉัยกรณีกิจ 5 ประการ ในการวินิจฉัยสงครามของซุนวูนั้น แม้ว่าได้พรรณนาไว้อย่างสั้น ๆ แต่มีความหมายลึกกว้างไกล ควรที่จะได้ทำการศึกษาและเข้าใจเรื่องนี้ไปด้วยกันต่อไป

ซุนวูได้วางหลักการวินิจฉัยสงครามไว้ 5 ประการ และได้กล่าวโดยสังเขปไว้ในคัมภีร์พิชัยสงครามของซุนวูแล้ว แต่เพราะเรื่องนี้มีความสำคัญมาก ดังนั้น จึงสมควรทำความเข้าใจให้พิสดารขึ้นโดยลำดับไป

(1.) แม้ว่าหลักการวินิจฉัยสงครามกำหนดไว้ 5 ประการ แต่ก็มีได้จำกัดว่ามีเพียงเท่านี้ กรณีใดก็ตามหรือเหตุปัจจัยใดก็ตามที่มีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อหลักทั้ง 5 ประการนี้ หรือต่อภาวะสงครามโดยรวม กรณีนั้น ๆ ก็มีความจำเป็นที่จะต้องนำมาวินิจฉัยประกอบด้วย นี่คือการใช้คัมภีร์พิชัยสงครามโดยไม่ถือหลักตายตัวตามตัวหนังสือ แต่ถือสภาพตามความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีลัทธิมากซ์-เลนิน และหลักการวินิจฉัยสถานการณ์ที่ถือความจริง ที่เกิดขึ้นจริงเป็นบทเรียน และเป็นตัวกำหนดสถานการณ์ที่เป็นจริงด้วย

(2.) ความหมายของคำว่า "ธรรม" ซึ่งเป็นหลักการแรกของการวินิจฉัยสงคราม แม้ว่าเป็นสิ่งที่ไร้ตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ก็ตาม แต่สามารถสัมผัสรู้ได้ด้วยความรู้สึกนึกคิด และส่งผลต่อการกระทำของผู้คน คำว่าธรรมนั้นไม่มีความหมายแน่นอน ในการนิรุกติศาสตร์ คำว่าธรรม

เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางจนแทบไม่มีความหมาย ดังที่ปรากฏในบทสวดพระอภิธรรมในงานศพที่สวดว่า สิ่งที่เป็นกุศลทั้งหลายเป็นธรรม สิ่งที่เป็นอกุศลทั้งหลายก็เป็นธรรม สิ่งที่เป็นหรือไม่เป็นทั้งกุศลและอกุศลก็เป็นธรรม ซึ่งมีความหมายโดยรวมว่าสรรพสิ่งนั้นเป็นธรรม แต่ธรรมในคัมภีร์พิชัยสงครามนั้น แม้ไม่มีคำจำกัดความแต่มีความหมายว่าความถูกต้อง ความชอบธรรม ความรู้สึกพึงต้องกันว่าเป็นความถูกต้อง อันมีความหมายในลักษณะสันติภาพ สันติสุข และสันติธรรม ซึ่งสำหรับประเทศไทยหรือประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนานั้น ได้กำหนดความหมายไว้ชัดเจน คือ ทศพิธราชธรรม ได้แก่ธรรมหรือข้อปฏิบัติ 10 ประการ สำหรับผู้นำหรือผู้เป็นพระราชา

การที่กำหนดเอาธรรมเป็นหลักวินัยสังขารข้อแรกสุด ก็เพราะว่าเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดของไพร่พลกำลังรบและราษฎรทั้งปวงว่าจะสนับสนุนเข้าร่วมสงครามหรือไม่ เพราะสงครามนั้นต้องดำเนินโดยกำลังพลและมวลชนที่สนับสนุนอย่างกว้างขวางที่สุด หากกำลังพลและมวลชนไม่สนับสนุนหรือต่อต้านด้วยแล้ว การดำเนินสงครามก็ไม่อาจดำเนินไปได้เลย และถ้ามวลชนรวมทั้งประชาชนสนับสนุนอย่างแข็งขันเพราะเชื่อมั่นในธรรมแล้ว ก็จะมีพลังวิริยภาพในการสู้รบทำสงครามจนถึงที่สุดได้ สามารถรับมือและฝ่าฟันอุปสรรคความยากลำบากและความสูญเสียต่าง ๆ ได้ จึงเป็นปัจจัยหลักในการระดมพลังของกำลังพลของมวลชนเข้าสู่สงคราม ดังนั้นจึงมีฐานะสำคัญที่สุด

เพราะเหตุนี้ในทุกสงครามจึงต้องช่วงชิงฐานะที่ถูกต้องเป็นธรรมกันอย่างเอาจริงเอาจังเสมอ ปฏิบัติการจิตวิทยามวลชนต่าง ๆ หรือที่เรียกว่าไอโอในปัจุบันนั้น แท้จริงก็คือการช่วงชิงฐานะที่เป็นธรรมให้กับฝ่ายตนและผลักอีกฝ่ายหนึ่งไปสู่ฐานะความไม่ชอบธรรม

เพียงหลักวินิจัยสงครามประการแรกก็จะเห็นได้ว่าฝ่ายใดมีธรรมฝ่ายนั้นก็จะได้เปรียบ และมีผลกำลังในสงครามด้วยพลังวิริยภาพของมนุษย์เพิ่มขึ้น ในทางตรงกันข้าม ฝ่ายใดสูญเสียธรรมก็จะขาดพลังวิริยภาพและพลังการสนับสนุนจากกำลังพลและมวลชน จนกระทั่งไม่สามารถทำสงครามและยืนหยัดในสงครามได้ และจะประสบกับความปราชัยในที่สุด นอกจากนั้น การมีธรรมอันเป็นหลักการข้อแรกยังส่งผลต่อหลักการวินิจัยสงครามข้ออื่น ๆ ด้วย เพราะเมื่อเริ่มต้นด้วยการมีธรรมแล้ว เรื่องต่อเนื่องทั้งหลายก็จะเกิดขึ้นและดำเนินไปโดยธรรม ซึ่งเป็นศัถยสงครามที่มีพลังมาก แต่ไม่มีตัวคนที่สัมผัสได้ ดังนั้น ความเข้าใจเรื่องธรรม การประพฤติปฏิบัติธรรม และการทำให้กำลังพลและมวลชนรู้สึกสำนึกมั่นคงในธรรมได้ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำชัยชนะพิชัยสงคราม

ธรรมเป็นหลักวินิจัยสงครามข้อแรกสุดและมีความสำคัญที่สุด เป็นเรื่องที่คู่สงครามจะต้องช่วงชิงฐานะเป็นผู้มีธรรมให้ได้ และต้องสามารถประกาศความชอบธรรมการทำสงครามให้ได้

ในขณะที่เดียวกันก็มีคำกล่าวโดยทั่วไปว่า "ธรรมะไม่มีในสงคราม" ซึ่งหมายความว่าในการทำสงครามนั้น จะไม่มีสิ่งที่เรียกว่า "ธรรมะ" เช่นนี้แล้วจะไม่ขัดกันหรือ หรือว่าอย่างไรหนูก่ออย่างไหนผิดกันแน่

วินิจัยว่าถูกทั้งสองอย่างและไม่ขัดกันเพราะในการทำสงครามทั้งกระบวนนั้น ธรรมจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เป็นสิ่งที่ชี้ขาดแพ้ชนะของสงครามทั้งหมด แต่ในการดำเนินสงครามตั้งแต่การวางแผน การเจรจา การเตรียมกำลัง การระดมกำลัง การเคลื่อนกำลัง การทำการรบ การทำการยุทธ และการทำยุทธการต่าง ๆ ล้วนเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องใช้กลอุบาย การล่อลวง การหลอกลวง การโกหก และกระทำทุกสิ่งอย่างเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสงครามคือชัยชนะ การล่อลวงเข้าศึกด้วยอำมิส

การหลอกลวงข้าศึกด้วยความเท็จในประการต่าง ๆ การสร้างสถานการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่าง ๆ แม้กระทั่งการประหัดประหารกันด้วยวิธีการที่โหดเหี้ยมอำมหิตที่สุด ล้วนเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมทั้งสิ้น และเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยทั่วไปตลอดกระบวนการของการทำสงคราม ดังนั้น สงครามที่ต้องมีธรรมกับการดำเนินสงครามที่ไม่มีธรรมจึงเป็นเรื่องเดียวกัน สอดคล้องกันและมิได้ขัดแย้งกัน ทั้งเป็นสิ่งที่พิชัยสงครามกำหนดและสนับสนุนให้ต้องดำเนินการเช่นนั้นด้วย

ยกตัวอย่าง หลังสงครามผาแดง เมื่อโจโฉแตกทัพเรือกลับไปเมืองหลวงแล้ว เล่าปี่และขุนกวนต่างช่วงชิงยึดดินแดนของแม่น้ำแยงซีเพื่อขยายอำนาจแห่งตน จิวยี่ถือว่าฝ่ายกั๋งตั้งได้ลงทุนลงแรงในสงครามผาแดงมากกว่าเล่าปี่ จึงมีความชอบธรรมที่จะยึดดินแดนฝั่งเหนือของแม่น้ำแยงซีซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองลำกู่ แต่เพื่อไม่ต้องทำสงครามต่อกัน จิวยี่จึงเดินทางไปหาเล่าปี่และแจ้งความประสงค์กับอ้างความชอบธรรมที่กั๋งตั้งจะยึดเมืองลำกู่ พร้อมทั้งบอกว่าต่อขานเล่าปี่ว่าในยามยากลำบาก หนีโจโฉมาก็ต้องไปพึ่งขุนกวน ยามนี้โจโฉจะมาแย่งยึดเอาเมืองลำกู่แล้ว

ขงเบ้งสมรู้กับเล่าปี่อ้างกับจิวยี่ว่าที่ยกกองทัพมานี้ ก็เพราะกลัวว่า จิวยี่จะยึดเมืองลำกู่ไม่สำเร็จ จะทำให้โจโฉเข้มแข็งขึ้นในภาคใต้ต่อไป จึงยกกองทัพมาหวังจะช่วยจิวยี่ซึ่งเป็นการช่วยจิวยี่ให้เกิดมุนะและยืนยันว่าเล่าปี่ไม่ต้องมาช่วย กองทัพกั๋งก็สามารถยึดเมืองลำกู่ได้แน่นอน จิวยี่โกรธ จึงออกปากว่าถ้าจิวยี่ยึดเมืองลำกู่ไม่ได้ ก็ให้เล่าปี่เข้ายึดต่อไป จึงตกลงกันอย่างนั้น

หลังจากนั้น กองทัพเมืองกังคังก็เข้าล้อมและทำศึกเพื่อยึดเมืองลำกุน ครั้งถึงเวลาหนึ่ง จิวยี่ทำกลยุทธ์แกล้งตายและทำพิธีศพในกองทัพ กองทัพเมืองลำกุนไม่รู้กลก็ยกกองทัพไปปล้นค่ายจิวยี่ ทำให้ทหารรักษาเมืองลำกุนเหลือไม่มากนัก ทำให้ในสถานการณ์นั้น ขงเบ้งอ่านแผนของจิวยี่ และอ่านกลยุทธ์ของจิวยี่ออก และคาดว่ากองทัพลำกุนจะต้องหลงกลจิวยี่ ยกไปปล้นค่ายจิวยี่อย่างแน่นอน จึงแต่งกองทัพไปซุ่มไว้ในป่าใกล้ประตูเมือง เมื่อกองทัพเมืองลำกุนยกออกไปพักหนึ่ง กองทัพของเล่าปี่ก็ปลอมเป็น กองทัพของเมืองลำกุน กลับมาที่ประตูเมืองและร้องให้เปิดประตูเมือง ข้างในเมืองเข้าใจผิดคิดว่ากองทัพเมืองลำกุนกลับมาแล้วจึงเปิดประตูเมือง กองทัพเล่าปี่จึงรุกเข้าเมืองและยึดเมืองลำกุนได้สะดวก

ในขณะที่กองทัพเมืองลำกุนยกไปปล้นค่ายจิวยี่ ก็ถูกกองทัพจิวยี่ล้อมตี จนแตกพ่ายหนีกลับจะเข้าเมือง เมื่อมาถึงประตูเมืองก็เรียกให้เปิดประตู กองทัพเล่าปี่ก็ให้ร้องขึ้นเยาะเย้ย ประกาศว่ากองทัพเล่าปี่ยึดเมืองลำกุน ได้แล้ว กองทัพเมืองลำกุนจึงต้องหนีกลับไปเมืองหลวง ส่วนกองทัพจิวยี่ ไล่ตามกองทัพเมืองลำกุนมา เมื่อมาถึงประตูเมืองจึงทราบว่เล่าปี่ ได้ยึดเมืองลำกุนไปแล้ว ก็โกรธจนแน่นหน้าอก พลัดตกลงจากหลังม้า เพราะหลงกลเล่าปี่ ขงเบ้งจึงเสียเมืองลำกุน ทั้งที่ได้ลงทุนลงแรง เป็นจำนวนมาก

ในศึกเมืองลำกุนนี้ ทุกฝ่ายได้ใช้กลยุทธ์หลอกลวงล่อลวงกัน อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงกล่าวว่ามีธรรมะในสงคราม

5

ภูมิประเทศ

ความใกล้ไกลของระยะทางมีผลต่อความอ่อนล้าของ
กำลังทหาร และเกี่ยวข้องกับปัจจัยเวลาในการเคลื่อนกำลัง
ว่าจะทันการหรือไม่ ความทุรกันดารหรือ
ความราบเรียบของภูมิประเทศ จะทำให้การเคลื่อนทัพ
เดินหน้าไปได้หรือไม่ ยากลำบากเพียงไหน
และอันตรายเพียงไหนด้วย

การวินิจฉัยสงครามในเรื่องนี้มีความหมายกว้าง ชุนวูกล่าวว่า "ภูมิประเทศ คือความใกล้เคียงความทุกข์กันหรือความราบเรียบของพื้นที่ ความกว้างแคบของแนวรบ ตลอดจนยุทธภูมินั้นอยู่ในลักษณะเป็นตายอย่างไร"

น้าหนักคำวินิจฉัยสงครามในเรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งชุนวูได้วางน้ำหนักความสำคัญในเรื่องนี้ว่า "อยู่ในลักษณะเป็นตายอย่างไร" ซึ่งหมายความว่า ในเรื่องภูมิประเทศนั้น สามารถส่งผลหรือเป็นเหตุให้กองทัพปราศัยย่อยยับเป็นความเป็นความตาย เป็นความแพ้ชนะของสงครามได้ด้วย

ยกตัวอย่าง เล่าปี่รบแพ้โจโฉมาตลอด ครั้งมาถึงสงครามทุ่งพิก้อง โจโฉตั้งแฮหัวตุ้นเป็นแม่ทัพหน้าคุมกำลังสิบหมื่น เปิดสงครามกับเล่าปี่ ขณะนั้นเล่าปี่เพิ่งได้ขงเบ้งมาเป็นที่ปรึกษา ให้มีอำนาจบัญชาการรบศึกครั้งนี้

ขงเบ้งดูภูมิประเทศแล้ว กำหนดเอาทุ่งพิก้องเป็นยุทธภูมิที่จะรับมือกับกองทัพสิบหมื่นของโจโฉ ในขณะที่กองทัพเล่าปี่มีกำลังพลไม่ถึง 25,000 คน และใช้ภูมิประเทศดังกล่าวเป็นจุดหลักในการทำลายกองทัพแฮหัวตุ้น

สภาพภูมิประเทศทุ่งพิก้องเป็นดังนี้

(1.) เป็นพื้นที่ที่จะเดินทัพเข้ามายังเมืองซินเอี๋ยได้ และกองทัพแฮหัวตุ้นจะเดินทัพมาถึงกองทัพทุ่งพิก้องในเวลาใกล้ค่ำ

(2.) ทุ่งพิก้องเป็นพื้นที่ทุ่งกว้าง มีหุบผาสูงท่วมหัว อยู่ในสภาพแห้ง เพราะเป็นปลายฤดูแล้ง มีเส้นทางแคบประมาณ 3-4 เมตร ผ่านทุ่งพิก้อง ค้านขวามือเป็นภูเขาแนวยาวชื่อว่าเขาฮิสัน ทางซ้ายมือเป็นทุ่งกว้าง เต็มไปด้วยหญ้าแฉ่มแห่งสูงท่วมหัว

โดยสภาพของภูมิประเทศอย่างนี้ ขงเบ้งแบ่งกองทัพเพื่อทำลาย กองทัพแฮหัวตุ้น ดังนี้

(1.) ให้จูล่งเป็นกองหน้า คุมทหาร 500 เล่าปี่เป็นกองหนุนไปรออยู่ที่ทางออกจากทุ่งพกบ้อง เมื่อกองทัพแฮหัวตุ้นเข้ามาก็ให้รุกเข้าตี และต้อง แกล้งแพ้อยากลับออกมา ให้จูล่งแกล้งแพ้ก่อนแล้วเล่าปี่แกล้งแพ้ เป็นรอบที่สอง เพื่อล่อกองทัพแฮหัวตุ้นให้ถลำลึกเข้ามา

(2.) ให้กวนอูคุมทหาร 3,000 ไปตั้งอยู่บนเขาอิสน์ ตรงปากทางเข้า เมื่อเห็นแสงไฟทางทิศใต้ด้านซ้ายมือก็ให้ยิงเกาทัณฑ์เพลิงถล่มกองทัพ แฮหัวตุ้นโดยมุ่งโจมตีในส่วนกองเสบียง และให้เตียวหุยคุมทหาร 3,000 อยู่ที่ปากทางเข้าทุ่งพกบ้อง ถ้ามีเสียงปะทะกันและมีแสงเพลิงขึ้นที่กลางทุ่ง ก็ให้เตียวหุยยกทหารตีกลับเข้ามา

(3.) ให้เล่าฮอง เบ้งคัด คุมทหารเป็น 2 กอง กองละ 500 คน พร้อมเชื้อเพลิงเป็นอันมาก ไปตั้งอยู่ทางใต้ทุ่งพกบ้องซึ่งอยู่ทางด้านซ้ายมือ เมื่อได้ยินเสียงการปะทะกันของทหารเล่าปี่กับทัพหน้าแฮหัวตุ้น ก็ให้ วางเพลิงเผาทุ่งพกบ้องพร้อมกัน

ครั้งกองทัพแฮหัวตุ้นเดินทัพมาถึง เล่าปี่เข้าปะทะก็แกล้งแพ้อยากไป กองหน้าของแฮหัวตุ้นก็ไล่ตามปะทะกับกองทหารของจูล่ง จูล่งก็แกล้งแพ้ ถอยไป กองหน้าแฮหัวตุ้นก็ไล่ตามไป ลึกเข้าไปอยู่กลางทุ่งพกบ้อง เสียงปะทะกันดังอื้ออึง เล่าฮอง เบ้งคัด จุดเพลิงขึ้นทางด้านใต้ ไฟก็ไหม้ ลามทุ่งหญ้าแวม เมื่อไฟลุกแรงขึ้น กระแสลมก็โหมหนักเข้ามา เพลิงไหม้ ทุ่งพกบ้องลามเข้ามาถึงกองทหารของแฮหัวตุ้น กวนอูเห็นแสงเพลิง ก็เปิดฉากโจมตีกองเสบียงของแฮหัวตุ้น ไฟได้ไหม้ลามเผาฉาญทหาร แฮหัวตุ้นตายเกือบหมด กลืนศพพุ่งไปทั้งทุ่ง พวกที่หนีไปทั้งหน้าก็เจอ กองทัพเตียวหุยก็ถอยกลับมา ถอยมาด้านหลังก็เจอกองทหารกวนอูตีกลับ

เข้าไป แสหัวคันทุมพหารไม่กี่คนหนีหลบไปได้ กองทัพสิบหมื่นของแสหัวคันทุมพินาศในพริบตา ก็เพราะอาณาภาพของภูมิประเทศที่มีลักษณะเป็นมรณะภูมิและใช้ไฟเป็นสื่อมัจจุราช ทำลายกองทัพแสหัวคันทุมย่อยยับ ทำให้การบัญชากองทัพครั้งแรกของขงเบ้งได้รับการยอมรับนับถือทั้งกองทัพ นับตั้งแต่นั้น

เป็นธรรมดาของการสงครามที่ต้องมีการเคลื่อนย้ายกำลังทหาร จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ความใกล้ไกลของระยะทางมีผลต่อความอ่อนล้าของกำลังทหาร และเกี่ยวข้องกับปัจจัยเวลาในการเคลื่อนกำลังว่าจะทันกาลหรือไม่ ความทุรกันดารหรือความราบเรียบของภูมิประเทศจะทำให้การเคลื่อนทัพเดินทางไปได้หรือไม่ ยากลำบากเพียงไหน และอันตรายเพียงไหนด้วย ดังนั้น ปัญหาภูมิประเทศจึงเกี่ยวข้องกับอันตรายในการเคลื่อนย้ายกำลัง เกี่ยวกับระยะเวลาในการปฏิบัติการ ซึ่งต้องพอเหมาะพอคี่ มิฉะนั้นก็จะเข้าทำนองน้ำไกลดับไฟใกล้ไม่ทัน นอกจากนั้น สภาพของภูมิประเทศที่เป็นที่โล่งกว้าง หรือทึบแคบ มีแม่น้ำภูเขา ลำธาร ขวางกั้นหรือไม่ และจะเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายกำลังเพียงใด ล้วนเป็นปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณา ประกอบทั้งสิ้น

ในบางครั้ง ผู้บัญชาที่สามารถ ก็สามารถร่นระยะเวลาในการเดินทาง จนทำให้ศัตรูผิดคาคและพราศัยได้

ยกตัวอย่าง เมื่อครั้งสงครามเกาหลีซึ่งเป็นสงครามที่นำทัพโดย นายพลแมกอาร์เธอร์ แห่งสหรัฐฯ มีกำลังทหาร 300,000 คน และอาวุธทันสมัย ฝ่ายหนึ่งกับจอมพลเจียง เคีอะไฮว แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐประชาชนจีนมีกำลังทหาร 1,500,000 คน และอาวุธที่ล้าสมัย ฝ่ายสหรัฐฯประเมินว่ากองทัพจีนจะไม่เข้าสู่สงครามเพราะอาวุธยุทธโปกรณ์สู้กันไม่ได้ และแม้จะเข้าสู่สงครามก็ต้องใช้เวลาเดินทาง ถึง 6 เดือน

จึงมาถึงยุทธภูมิในเกาหลีเหนือได้ มีเวลาพอที่สหรัฐฯ จะเรียกกองเรือที่ 7 และกองบินที่ส่งไปคุ้มครองได้หวั่นกลับมาทำลายกองทัพอินได้อย่างสบาย

นายพลแมกอาร์เธอร์คำนวณระยะเวลาเคลื่อนทัพของฝ่ายจีนว่าต้องใช้เวลาถึง 6 เดือน ก็เพราะเส้นทางเป็นภูเขาสูงทุรกันดาร เดินทางได้วันละไม่กี่กิโลเมตร แต่ปรากฏว่าจอมพลเผิง เต๋อะไหว ประมาณเวลาในการเดินทัพเพียง 10 วัน โดยอาศัยความชำนาญภูมิประเทศที่เคยทำสงครามในเขตป่าเขามาก่อน โดยสั่งให้กองทหารจีนเดินทางมายังยอดเขา และใช้เส้นทางสันเขาเป็นเส้นทางเดินทัพ โดยฝ่ายอื่นไม่มีทางรู้โดยว่าการเดินทางบนสันเขานั้น สะดวกไม่มีทางอ้อม ไม่ต้องขึ้นลง ไม่ต้องปีนป่าย ดังนั้น ระยะเวลาที่นายพลแมกอาร์เธอร์คาดการณ์ว่าต้องใช้ 6 เดือน แต่จอมพลเผิง เต๋อะไหว สามารถเลือกใช้เส้นทางเดินทัพภูมิประเทศที่เป็นจริงโดยสันเขา และเดินทัพได้อย่างรวดเร็วในเวลากลางคืนด้วย จึงถึงที่หมายในเวลาเพียง 10 วัน และแบ่งทหารออกเป็น 3 กอง กองละ 500,000 คน ให้แต่ละกองรุกรบเป็นระลอกคลื่นต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง จึงสามารถตีกองทัพบกเกาหลีให้ล่าถอยไปที่กองทัพ 38 ได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่สามารถเรียกกองบินและกองเรือที่ 7 มาช่วยได้เลย